

במרחב

לליגה הערבית.
הארץ הגדולה בשטחה (פי 85 משטח ישראל) עניה ביותר. מספר תושביה קטן מאד (890.000) וחלקם הגדול בדואים ה"מתיימים בקושי במדבריות. לפני עשרים שנה הכינו האיטלקים תוכנית להשתתף בקרקע ויצירת תעשייה מקומית; לשם כך הובאו למעלה מעשרים אלף מת"י יישובים מאיטליה ומשך כמה שנים הראתה הארץ סימני שגשוג ופריחה.

אולם המלחמה שמה קץ לשגשוג. ה"מסחר והתעשייה הועירה שהיו בידי האיטלקים נחרבו ועוני מר השתלט על ה"תושבים. האנגלים הבטיחו שיקום החקלאות, תכתוב רמת המחיה של התושבים, שיכנעו גם את האמריקאים להבטיח עזרה כספית ותכנית לפיתוח הארץ. תמורת זה, כמובן, היה על אדריס אל-סנוסי להבטיח את עזרתו המלאה לאנגלים. הוא אף חתם חוזה גנותן להם רשות להחזיק בסיסים צבאיים ואוויריים בכל שטח ליב.

המנהל היה בור. באוירה זו הור"פיע בשיר ביי על הבמה הפוליטית. בתמיכת המצרים ארגן מפלגת אופוזיציה, ה"טיף לאוריינטציה כלפי מצרים והליגה הערבית. הוא ניהל מאבק חריף נגד ה"שלטון, התקיף אותו במיוחד בנקודותיו החלשות ביותר: מגנון רקוב, מעילות וחוסר יעילות בהנהלת הענינים הציבוריים.

בקירנאקה, למשל, נמסרו כל התפקידים במנגנון הממשלה לבני משפחתו של אל-סנוסי, הממנים בעצמם יודים או קרובי משפחה לתפקידים הגמוניים יותר. רמת ידיעותיו של המועמד למשרה מ"שלתית לא היתה חשובה כמו מידת קרבתו לשר או למנהל משרד.

אחד המקרים הטיפוסיים להלך דברים זה היה מינויו של מנהל בית-הספר ה"תיכון של העיר דרנה. לתמנון המורום והתלמידים נתברר חיש מהר כי המנהל החדש אינו יודע קרוא וכתוב. משך חודשים רבים נמשך מאבק ההחלפת המנהל אולם שר החינוך התעלם בכל הבקשות, לא ענה למכתבים הרבים. לבסוף, לאחר התערבות הנציב הבריטי, הסכים השר להעביר את המנהל הבור לתפקיד אחר בסרבו סירוב מוחלט לפטר. הסיבה: הוא היה קרוב משפחה.

למעשה לא מקדישה הממשלה המרכ"זית כל תשומת לב לעניינים אלה. גם פעילותם המוגברת של אנשי האופוזיציה אינה מדאיגה אותה ביותר. היא עדיין רואה את הארץ כמדינה ערבית לפי ה"מתכונת העתיקה כאשר כל העניינים נ"הלו כעסקיו הפרטיים של השליט. העוב"דה שאיורים אל-סנוסי מגלם את השלטון האזרחי והראשות הדתית כאחת מגבירה את הרושם הזה.

אולם בשיר ביי רואה את העניינים אחרת. כאדם מלומד נסיון פוליטי, וב"עזרת יועצים מצריים, הוא החליט להב"ניס למשטר ימי הביניים את שיטות ה"חמה הפוליטיות ההדושות ביותר. בהת"רכוז בעיקר באזורים הכפריים והבדור"איים הוא מנהל תעמולה קיצונית נגד ה"שלטון "המכור לכופרים הזרים."

תעמולה זו מצליחה ברוב המקרים ל"הלהיב את השבטים המורדים, הקנאים ל"עצמאותם. שבטים אלה ניהלו מאבק קשה ואכזרי נגד הפולש האיטלקי גם לאחר שכצבא התורכי עזב את הארץ. לעומתם נכנעו תושבי הערים ורצועת החוף במ"ה שירתו את הכובשים החדשים כפי ששירתו את התורכים לפנייהם. בגלל זה רוחשים אנשי השבטים בוז צמוק ל"ע"רוגים, בוז המנוצל במלואו על ידי תע"עמלני הקונגרס האומי.

מערכת תעמולה זו מכוננת לבחירות אשר צריכות להתקיים בעוד זמן קצר ל"אסיפה מכוננת של שלוש המדינות. בחירות אלה תהיינה בחירות דימוקרא"טיות, לפי מיטב המסורת הדמוקראטית בעולם, הכריז מחמוד ביי מונטר, ראש הממשלה והמשיך לומר כי החוקה ה"נית של הממלכה הלו"בית, המוצעת על ידי ממשלתו, היא "הטובה ביותר בעולם כולו".

אולם יועציו הבריטיים לא הסתפקו ב"הכנות אלה לבחירות. על הממשלה ה"מית גם להתחיל בתעמולה נגדית, להסביר לתושבים מדוע טובה השתתפות עם ברי"טניה, שותפות המבטיחה פיתוח לוב מ"בלי לפגוע בעצמאותה.

מכער למסך החול הטיט: שואה לישראל

רחובות איסמעיליה ופורט-סעיד הדרדו לנפץ היריות — הפעם בין חיילים ברי"טיים ושוטרים מצריים שקיבלו פקודה לפתוח באש על כל אנגלי שהתנשק ב"מצרי. היה זה צעד קטן אך חשוב לקראת ה"זהות ממשית של הממשלה המצרית עם המאבק העממי נגד האנגלים.

ברחובות אלכסנדריה וקהיר, טהראן ו"דמשק הדהדו שאנות רבבות המפגינים כשמעל לראשיהם מתנוססות ה"סיסמות: "מחת לאנגלים!" "מחת למשעבדים ה"רים!"

לאחר מגע ראשון עם השגריר המצרי בוואשינגטון טס מוסאדק הפרסי לקהיר לתאם עם אל-נחאס המצרי את עמדת אר"צו נגד אויבם המשותף: אנגליה. בכ"רות, בדמשק, בבגדד ובקמאן השתלו המצרים לשמור על מקומם כמנהיגי ה"ליגה. שר החוץ המצרי פנה לחבריו ב"ליגה ללכת בעקבות מצרים ולדחות כל הצעה להצטרף לתכנית הגנה של המערב. אולם נראה שמצרים שוב לא נהנתה מדעה מכרעת. שאר ממשלות ערב שניעו עד עתה לרצונות האנגלים לא הראו כל סימן כי ישנו את מנהיגיהן. אם למצרים יש סכסוך עם האנגלים אין פירושו של הדבר כי גם נורי אל-סעיד וטאלל חייבים להסתכסך אתם.

שוב היה גלוי לעולם כי לולא טיט שנתן לישראל היו אבני חובת הליגה מתפוררות לכל עבר.

לוב

כל התפקידים למשפחה

גם ללוב נשמע קול זלואמינים: "הו"ציאו את הזרים והכל יהיה בסדר!" כי מאז חזר בשיר ביי סעדאוי, ראש מפלגת הקונגרס הלאומי מפגישה עם עזאם בא"שא בקהיר החלה מערכה פוליטית ערה ביותר אשר שמה לה למטרה את סיווק האנגלים מהמדינה.

כי למרות שהאנגלים מגלמים תפקידי יועצים בלבד ליד ממשלות שלוש המדי"נות — טריפוליטניה, קירנאקה ופואן — הם למעשה השולטים על חיי הארץ. ל"אחר שמועצת או"ם החליטה בנובמבר 1949 כי משטר הכיבוש הבריטי (בטרי"פוליטניה וקירנאקה) והצרפתי (בפואן) יופסק לחלוטין, הוקמו שלוש ממשלות זמניות אשר לידהן יעברו שלטונות ה"כיבוש את השלטון. רק עיני חוץ ובט"חון נשארו בידי הכובשים.

אולם עתה מתקרב היום (1 לינואר 1952) בו יישללו גם סמכויות אלה ול"ב תקבל מעמד עצמאי מוחלט. בשיר ביי סעדאוי ואנשיו טוענים, לעומת זאת, כי שינוי זה לא יהיה אלא שינוי מורמלי, לא יביא עמו עצמאות אמיתית. הדרך היח"דה היא החלפת השלטון הפנימי הקשור לאנגלים ולבחור במקומו אנשים הדוג"לים באיחוד כלל-ערבי ובעקרונות ה"איסלאם.

בשיר ביי שנלחם נגד האיטלקים במל"חמתם לכיבוש לוב בשנת 1911, גלה מארצו לאחר נצחונם. לאחר גלגולים רבים בשאר הארצות הערביות נתמנה יועץ מדיני למלך איבן אל-סעוד. עם תום הקרבות בצפון אפריקה חזר לקהיר, המ"תין להזדמנות לחזור לזירה הפוליטית ב"לוב.

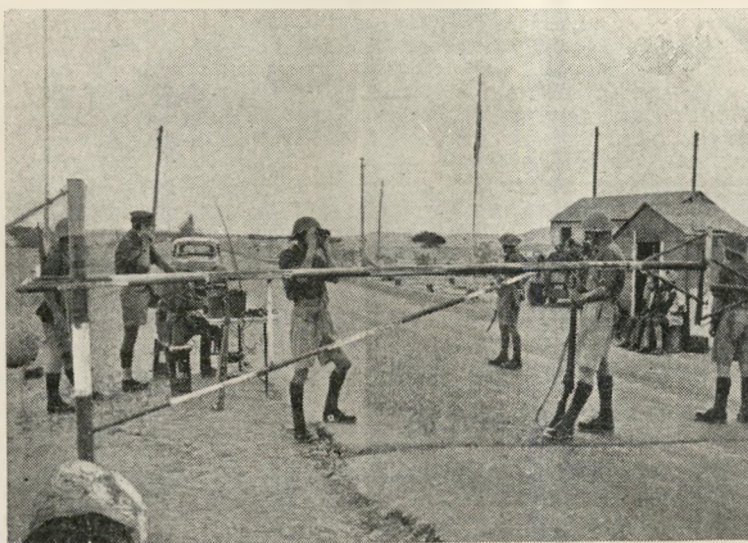
כאשר הוקמה על ידי או"ם ועדה לפ"י קוח על העברת סמכויות שלטונות הכ"י בוש לממשלה הלו"בית הזמנית מונה גם נציג מצרי לוועדה. נציג זה ראה את תפ"קידו העיקרי במניעת התקשרות לוב ל"אנגלים, השתדל, במקום זה, לקשור או"תה למצרים.

אולם מלך לוב, אידריס אל-סנוסי, ש"עבר את שנות גלותו כקרוב עני במצרים לא ראה שום סיבה מדוע ייגרר אחר"מצרים אם יוכל להגרר אחר-אנגליה ו"ארצות-הברית. כי על עצם הצורך להגרר אחר-מישהו, מעטים הם החולקים.

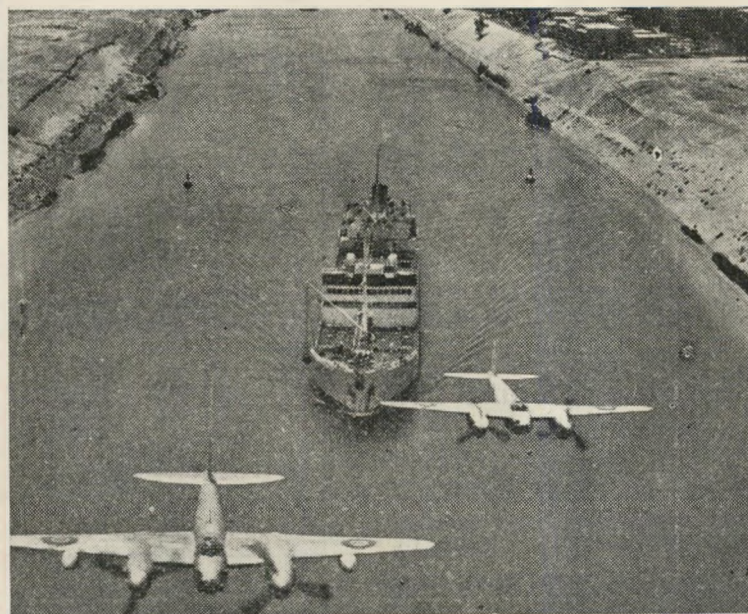
היחסים בין הנציג המצרי ואל-סנוסי החריפו והלכו, הגיעו לשיא כאשר עוב הנציג המצרי את ישיבת הועדה הבנלא"מית, חזר להתייצגות דחופה עם ממשלתו בקהיר בהכריזו כי ממשלת לוב אינה אלא בובה בידי האנגלים. "כל זמן שלא תשנה הממשלה את יחסה לשלטונות ה"כיבוש הזרים," הוא הודיע במסיבת ע"ינאים בקהיר, "ספק אם תתקבל כתברה

טריפוליט. כמה יריות נורו על מכונית בריטית במבואות איסמעיליה. החיילים עוצרים את כל הנמצאים בסביבה, עורכים חיפוש קפדני אצלם. שיטה זו טרם גילתה נשק רב או טרוריסטים, אך הצליחה להטריד. תקוות האנגלים: לעורר התמרמרות נגד הלוחמים.

גבול. המחסום הבריטי בק"מ 99 בכביש טואקיהיר, גבול האזור הצבאי לאורד התעלה.

הישיבה. אניה בריטית עוברת את התעלה בהסגרת הר.א.פ. ובעזרת מלחים אנגליים.